

SOCIO-EMOTIONAL SKILLS OF UNIVERSITY STUDENTS – SPORTS PEDAGOGUES

Nevyana Dokova

Department of Theory and methodology of physical education, Faculty of pedagogy, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria nevid@swu.bg

Stefan Kinov

Department of Theory and methodology of physical education, Faculty of pedagogy, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Bulgaria stefankinov@swu.bg

Abstract: Alongside with acquiring specific knowledge in the field of any professional area the future teachers have to develop and enrich their social and emotional skills in order to achieve their more successful professional and personal realization. In this context, within the framework of the research project "Importance of the social and emotional skills for the successful professional realization of the teacher", we conducted a study to establish the level and dynamics in the development of such skills of present and future teachers. In order to obtain objective data, we used a standardized test battery for emotional intelligence (Robert Wood and Harry Tolly, 2007). The authors of this test battery define emotional intelligence, such as emotional maturity, including certain qualities and competences such as: self-control, self-knowledge, motivation, empathy, emotional skills, suitability of actions. In the present study, we put an accent on self-control, self-knowledge and social skills of future sports pedagogues. The contingent of our study are students (1-st course and 4-th course) of the specialty "Physical education and sport" at the South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, Bulgaria. Our interest was aimed at establishing the level of emotional intelligence of students upon their admission to the university, as well as whether there is an increase in graduating students in their Bachelor's degree.

Keywords: social skills, emotional skills, emotional intelligence, sports pedagogues

СОЦИАЛНО-ЕМОЦИОНАЛНИТЕ УМЕНИЯ НА СТУДЕНТИТЕ – СПОРТНИ ПЕДАГОЗИ

Невяна Докова

Катедра „Теория и методика на физическото възпитание”, Факултет по педагогика, Югозападен университет „Неофит Рилски”, Благоевград nevid@swu.bg

Стефан Кинов

Катедра „Теория и методика на физическото възпитание”, Факултет по педагогика, Югозападен университет „Неофит Рилски”, Благоевград stefankinov@swu.bg

Абстракт: Наред с придобиването на конкретни знания в сферата на дадената професионална област бъдещите учители трябва да доразвият и обогатят своите социални и емоционални умения с цел успешната им професионална и личностна реализация. В този контекст, в рамките на научно-изследователски проект „Значение на социално-емоционалните умения за успешната професионална реализация на учителя“, проведохме изследване с цел установяване нивото и динамиката в развитието на такъв вид умения на настоящи и бъдещи учители. С цел получаване на обективни данни използвахме стандартизирана тестова батерия за емоционална интелигентност (по Робърт Ууд и Хари Толи, 2007). Авторите на тази тестова батерия определят емоционалната интелигентност, като емоционална зрялост, включваща определени качества и компетентности, като: самоконтрол, самопознание, мотивация, емпатия, емоционални умения, уместност на действията. В настоящето изследване поставяме акцент върху способностите за самоконтрол, самопознание и социални умения на бъдещите спортни педагози. Контингент на проучването ни са студенти (1 курс и 4 курс) от специалност „Физическо възпитание и спорт“ в Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград, България. Нашият интерес беше насочен към установяване равнището на емоционалната интелигентност на студентите при постъпването им в университета, както и дали се наблюдава прираст при завършващи своето бакалавърско обучение студенти.

Ключови думи: социални умения, емоционални умения, емоционална интелигентност, спортни педагози

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Под **емоционална интелигентност (ЕИ)** се разбира способността или умението да се възприемат, оценяват и управляват собствените емоции, да се разграничават различните емоции и да се назовават и определят правилно, както и да се използва емоционалната информация, за да бъдат ръководени чрез това мисленето и поведението (Coleman, 2008). Понятието е въведено от Даниъл Голман, който в своята книга “Емоционална интелигентност“ посочва, че макар интелигентността да е вродена, частта от нея, която управлява емоциите всъщност се развива през целия живот и най-вече през детството.

Емоционалният интелект не е даденост, а е умение и като такава може да се развива. Подобряването на емоционалната интелигентност изисква изграждането на умения в петте сфери на компетентност (Ууд и Толи, 2007):

- **самоконтрол** – способността да се контролира и управлява собственото емоционално състояние;
- **самопознание** – познаването на себе си и емоциите си;
- **мотивация** – способността да се направляват емоциите за постигане на конкретни цели;
- **емпатия** – възможност за откриване и определяне на емоциите на другите;
- **социални умения** – отношение към другите и влиянието върху тях.

Успехът в социалната и професионалната сфера до голяма степен зависи именно от нивото на емоционалната интелигентност на личността. Всъщност за професионалната реализация на даден човек има значение и цялостното му възпитание - интелектуално и емоционално (Akers, M. & Porter, G., 2015).

От своя страна професионалната дейност на учителя в голяма степен зависи от неговите личностни качества като: комуникативни умения, способност за работа в екип, коректност, отговорност, организираност, способност за саморегулация и самоконтрол на учителя.

Според Ст. Жекова (1984) учителят вражда, кодира личността си в професията, като превръща чертите ѝ във важно професионално средство. Авторката извежда на преден план четири водещи глобални качества: педагогическа общителност, педагогическо творчество, педагогическа наблюдателност и емоционална устойчивост.

Развиването на социалните и емоционални умения на хората като цяло се явява един от основните фактори за тяхното социализиране и емоционално включване сред останалите, от една страна, а от друга страна тези умения допълват и подпомагат професионалното развитие и израстване на работното място. Социалното и емоционално развитие са такъв вид умения, които ни подпомагат да контролираме своите усещания, да разбираме чувствата и поведението на другите, да взаимодействаме с околните по начин, който ни прави близки и разбираеми един с друг. Всички тези, а и други подобни умения са от изключителна важност в работата на учителя и взаимодействието му с ученици, родители, колеги и институции, имащи отношение към работната му среда. Спортно-педагогическата практика се характеризира със силно изразено емоционално насищане в учебното съдържание, използваните средства, методи и форми в учебния и извънучебен процес предполагат в най-голяма степен именно развитието на тази емоционална интелигентност сред учениците и подпомага развитието на техните социални умения до много по-високи нива, сравнено с другите учебни предмети в училище.

В контекста на гореизложеното за нас научен интерес представлява установяване нивото на емоционалната интелигентност на студентите, бъдещи спортни педагози, както и до каква степен теоретико-методическата подготовка в университета подпомага развитието на социалните им и емоционални умения.

II. МЕТОДИКА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Обект на изследване е емоционалната зрялост на студентите, подготвящи се за учители по физическо възпитание и спорт, а **предмет** съответно е равнището и динамиката в развитието на техните социално-емоционални умения.

Целта на проучването е да се установи нивото на емоционалната интелигентност на студентите избрали да бъдат спортни педагози, както в началото, така и в края на тяхната професионална подготовка.

Изследването е проведено през учебната 2016/2017 година в рамките на научно-изследователски проект „Значение на социално-емоционалните умения за успешната професионална реализация на учителя“. В проучването са взели участие 38 студенти от 1 и 4 курс на специалност „Физическо възпитание и спорт“ в Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград. За нуждите на изследването е използвана стандартизирана тестова батерия за оценка на емоционална интелигентност (по Робърт Ууд и Хари Толи 2007).

III. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ***Резултати от модул „Самоконтрол“***

Самоконтролът е способността да управляваш чувствата и емоциите си по такъв начин, че да имаш адекватно поведение съобразно заобикалящата ни среда и конкретна ситуация. Изискванията към учителя по Физическо възпитание и спорт предполагат той да притежава високо ниво на саморегулация и контрол над собственото си емоционално състояние и това на учениците в рамките на учебно-възпитателния процес. От таблица №1 се вижда, че студентите от специалност „Физическо възпитание и спорт“ притежават ярко изразено високо ниво на самоконтрол, което според нас се дължи на специфичните условия, при които са се формирали техните личностни характеристики, а именно спортно-състезателната и тренировъчна дейност. Наблюдава се също така, че **високото ниво** на самоконтрол притежава ярко изразена устойчивост при входното и изходно равнище на диагностика.

Табл.№1. Модул „Самоконтрол“

Длъжност	Високо ниво	Ниско ниво	Средно ниво
НУПЧЕ - I курс	58,33%	26,39%	15,28%
НУПЧЕ - IV курс	68,45%	19,64%	11,90%
ПНУП - I курс	53,03%	26,89%	20,08%
ПНУП - IV курс	59,33%	28,67%	12,00%
ПУПЧЕ - I курс	69,61%	25,49%	16,67%
ПУПЧЕ - IV курс	65,22%	22,46%	12,32%
ФВС - I курс	65,87%	19,84%	14,29%
ФВС - IV курс	65,69%	20,59%	13,73%

При другите студенти, обучаващи се в педагогически специалности се наблюдава по-голяма динамика в нивата на самоконтрол между първи и четвърти курс на обучение. Като цяло от резултатите се вижда, че към учителската професия се ориентират предимно хора с развити умения за самоовладяване на емоционалното си състояние.

Резултати от модул „Самопознание“

Самопознанието е свързано с потребността на субекта от постоянно самоусъвършенстване. Самопознанието е едно от важните условия за саморазвитие. Според Ууд и Толи (2007) самопознанието включва шест ключови аспекта, като:

- самоуважение
- позитивизъм
- самоувереност
- оставяне на логиката и рационалността настрана
- вслушване в другите
- определяне на влиянието ни върху другите

Табл.№2. Модул „Самопознание“

Длъжност	Високо ниво	Ниско ниво	Средно ниво
НУПЧЕ - I курс	33,33%	34,72%	31,94%
НУПЧЕ - IV курс	45,83%	22,62%	31,55%
ПНУП - I курс	43,18%	24,24%	32,58%
ПНУП - IV курс	41,33%	30,00%	28,67%
ПУПЧЕ - I курс	46,08%	32,35%	33,33%
ПУПЧЕ - IV курс	40,58%	32,61%	26,81%
ФВС - I курс	38,89%	34,13%	26,98%
ФВС - IV курс	47,06%	23,53%	29,41%

Резултатите от таблица №2 показват, че студентите от специалност „Физическо възпитание и спорт“ имат сравнително еднакви нива по отношение на самопознанието в първи курс, докато в четвърти курс на обучение те показват възходящо развитие на високото и средното ниво, за сметка на намаляване на ниското.

Самоопознаването е перманентен процес и като такъв той е в непрекъсната прогресия, влияеща се от постоянно променящите се условия на живот. Тази динамична тенденция по отношение на самопознанието се наблюдава при всички изследвани студенти от педагогически специалности във Факултета по педагогика на Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград.

РЕЗУЛТАТИ ОТ МОДУЛ „СОЦИАЛНИ УМЕНИЯ“

Ууд и Толи (2007) посочват, че социалните умения са тези, които ни помагат: да осъществяваме и поддържаме междуличностни взаимоотношения; да се интегрираме в група от хора; да работим ефективно като част от екип; да влияем на отношението, мнението и поведението на останалите около нас; да не допускаме конфликти или успешно да ги разрешаваме.

Като цяло социалните умения намират израз в общуването и работата с другите хора, т.е. те са необходимия допълващ компонент на професионалните умения. Професионалните умения на учителя е необходимо да са съпътствани с определен набор от личностни умения, които да подпомагат неговата педагогическа дейност.

Табл.№3. Модул „Социални умения“

Длъжност	Високо ниво	Ниско ниво	Средно ниво
НУПЧЕ - I курс	65,28%	11,11%	23,61%
НУПЧЕ - IV курс	60,12%	13,69%	26,19%
ПНУП - I курс	55,68%	18,18%	26,14%
ПНУП - IV курс	55,33%	10,00%	34,67%
ПУПЧЕ - I курс	65,69%	18,63%	27,45%
ПУПЧЕ - IV курс	54,35%	18,84%	26,81%
ФВС - I курс	55,56%	19,05%	25,40%
ФВС - IV курс	60,78%	10,78%	28,43%

Резултатите от таблица №3 сочат, че най-голям процент от студентите, обучаващи се в специалност „Физическо възпитание и спорт“, попадат в диапазона **високо ниво** на развитие на социалните умения. Същевременно се наблюдава и положителна динамика в края на подготовката им и приблизително двойно

намаляване на процента студенти притежаващи сравнително ниско ниво на социални умения. Като цяло почти при всички студенти от 4 курс, взели участие в изследването, се наблюдава повишаване процента на средното ниво по отношение на формираните социалните умения. Това според нас се дължи и на факта, че в извънаудиторната си загост студентите биват насърчавани и наставлявани от своите преподаватели да организират спортни, благотворителни и други социални прояви, което е повлияло развитието на техните комуникативни умения и способностите им за работа в екип.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като обобщение може да отбележим, че студентите от специалност „Физическо възпитание и спорт“, както и всички изследвани студенти от другите педагогическите специалности демонстрират сравнително високо ниво на развитие на социално-емоционалните си умения, което според нас е и предпоставка за успешната им професионална реализация. Динамиката в някои от показателите е признак, че студентите се учат и развиват, както своите знания, така и общата си емоционална си интелигентност.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Голман, Д., (2011) Емоционална интелигентност, Изток-Запад, София
- [2] Жекова, Ст., (1984) Психология на учителя, Народна просвета, София
- [3] Ууд, Р., Х.Толи, (2007) Професионални тестове за емоционална интелигентност, Locus, София
- [4] Akers, M., G. Porter, (2015) What is Emotional Intelligence (EQ)? <https://psychcentral.com/lib/what-is-emotional-intelligence-eq/>
- [5] Coleman, A., (2008) A Dictionary of Psychology (3 ed.). Oxford University Press